

Aan de leden van de verkiezingsprogrammacommissie

Op 22 november vinden de Tweede Kamerverkiezingen plaats. Een nieuw kabinet staat voor grote maatschappelijke opgaven rondom klimaat, energietransitie en digitalisering. Ook de hervorming van de arbeidsmarkt wordt een belangrijke opdracht. Op dit gebied ziet de ABU twee grote uitdagingen.

Ons land heeft te maken met structurele krapte op de arbeidsmarkt. Aanhoudende krapte heeft een negatief effect op economische groei en schaadt onze brede welvaart. De krapte heeft ook invloed op de ambitie om Nederland duurzamer te maken, meer woningen te bouwen en voldoende kwalitatieve zorg te kunnen bieden. Zonder voldoende (vak)mensen kunnen we geen succesvolle transities maken.

Ten tweede is er een disbalans in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Bestaanszekerheid en kansen zijn in toenemende mate ongelijk verdeeld. Te veel mensen kunnen niet (volwaardig) meedoen op de arbeidsmarkt. Aan de basis van de arbeidsmarkt zijn mensen de grip op werk vaak kwijt en is er groeiende onzekerheid. Er zijn grote verschillen in de mate waarin mensen meedelen in de economische groei.

Beide uitdagingen vragen om hervormingen en tegelijk ook forse investeringen in de arbeidsmarkt. Die kunnen alleen in samenhang én gezamenlijk worden gerealiseerd. U heeft middels het opstellen van het verkiezingsprogramma de kans daar mede richting aan te geven. Uitzend- en payrollondernemers spelen een belangrijke rol op de arbeidsmarkt. Zij zijn een deel van de oplossing en leveren ook graag een bijdrage om de huidige uitdagingen het hoofd te bieden. Wat daarvoor nodig is, leest u in onderstaande oproep.

1. Zorg voor voldoende ruimte voor goed geregeld uitzendwerk en payrolling

Uitzendwerk is een vorm van (flexibel) werk en speelt een essentiële rol op de arbeidsmarkt als brug tussen werkzoekenden en ondernemingen. Uitzendwerk biedt kansen aan mensen die moeite hebben om werk te vinden. Daarnaast helpt het bedrijven in de 24-uurseconomie om wendbaar te blijven. Voor die rol moet voldoende ruimte zijn en blijven. Datzelfde geldt voor payrollondernemingen die volledig werken volgens de cao (inclusief pensioen) van de opdrachtgever en hen faciliteren bij het professioneel invullen van het werkgeverschap.

In 2021 hebben sociale partners het SER-MLT-advies *Zekerheid voor mensen, een wendbare economie en herstel van de samenleving* afgesloten. Dat advies biedt ook aan een nieuw te vormen kabinet het kompas voor de regulering van de arbeidsmarkt. Het zorgt voor de evenwichtige en samenhangende aanpak die nodig is om (flexibel) werk¹ goed te reguleren en de balans op de arbeidsmarkt te herstellen.

Het SER-MLT-advies biedt ruimte voor uitzenden en borgt goed geregeld uitzendwerk. De ABU heeft niet gewacht tot het SER-advies is verankerd in wetgeving, maar heeft een belangrijk deel reeds (stapsgewijs) geregeld in de *CAO voor Uitzendkrachten*.

Wij vragen u om nieuwe regels voor (flexibel) werk vorm te geven in lijn met het SER-MLT-advies, waarbij alle maatregelen samenhangend én gelijktijdig worden genomen. Aanvullende maatregelen zullen de balans die sociale partners hebben gevonden verstoren, het draagvlak voor nieuwe wetgeving ondermijnen, ongewenste waterbedeften met zich meebrengen en schadelijk zijn voor de maatschappelijke rol van de uitzendbranche.

2. Zorg voor een gelijk speelveld en goed geregeld zzp-werk

Zelfstandig werkenden zijn belangrijk voor onze economie. Wij willen een arbeidsmarkt die werken als zelfstandige, net als uitzendwerk, goed regelt. Het groeiende aantal zzp'ers aan de basis van de arbeidsmarkt vereist aandacht en een betere afbakening tussen werknemers en zelfstandigen. Schijnzelfstandigheid heeft negatieve gevolgen voor werkenden, leidt tot oneerlijke concurrentie voor bedrijven en heeft consequenties voor ons sociaalzekerheidsstelsel. Om schijnzelfstandigheid te voorkomen, moet de keuze voor de contractvorm gebaseerd zijn op kwaliteit in plaats van kosten.

¹ Volgens de meeste recente cijfers van het CBS van 2023 Q1 bestond 3,9 procent van de werkzame beroepsbevolking uit uitzendkrachten en 16,3 procent uit zelfstandigen. Het aandeel werknemers met een ander flexibel contract was 24,4 procent.

Wij vragen u om duidelijke regels op te stellen voor wanneer iemand wel of niet als zzp'er mag werken. Wij steunen het voorstel van de SER om een rechtsvermoeden van werknemerschap in te voeren onder een uurtarief van 35 euro. De inzet om de arbeidsrelatie wettelijk te verduidelijken via de elementen gezag, inbedding en de contra-indicatie ondernemerschap zal slechts gedeeltelijk soelaas bieden. Het aanvullend uitwerken van generieke criteria naar sectorale criteria kan helpen om het aantal zelfstandigen in ontwrichte sectoren, zoals zorg, onderwijs en bouw te verminderen.

3. Zet stappen in de richting van een contractneutraal sociaal stelsel

Voor een grondige hervorming van de arbeidsmarkt en ons sociale stelsel gaat de ABU voorbij het denken in contracten en 'vast – flex'. Dan gaat het over werk, staat de werkende centraal en het bieden van zekerheden, zoals pensioen, hypotheek en sociale zekerheid, los van de contractvorm. Daarvoor is op de lange termijn een contractneutraal sociaal stelsel nodig dat zekerheden biedt aan alle werkenden. Die gedachte kan fiscaal worden vertaald naar één werkendekorting ongeacht contractvorm. Het maakt dat perverse prikkels op de arbeidsmarkt verdwijnen en ons sociale stelsel toekomstbestendig blijft.

4. Zorg voor robuuste, uitvoerbare regels en investeer in handhaving

Simpele én eenduidige regels rond (flexibel) werk zijn randvoorwaarden om aan de eisen van de arbeidsmarkt van de toekomst te voldoen. Nieuwe regels moeten heldere kaders bieden voor ondernemers en werkenden om te kunnen handelen vanuit de juiste bedoelingen. Naleving en handhaving zijn evenwel minstens zo belangrijk. Gebrek aan effectieve publieke handhaving werkt nu ondermijnend op de arbeidsmarkt. Daarom onze oproep om fors te investeren in handhaving en toezicht van de overheid (o.a. de Arbeidsinspectie).

5. Investeer in de arbeidsmarkt en kom met een deltaplan voor de aanpak van de krapte

De huidige arbeidsmarktkrapte zal door vergrijzing verder toenemen en vormt een grote uitdaging van een nieuw kabinet. De krapte vormt een serieuze belemmering voor het realiseren van maatschappelijke transitie. Tegelijk staan nog altijd een miljoen mensen langs de kant van de arbeidsmarkt. Een nieuw kabinet zou moeten komen met een deltaplan voor de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt, inclusief een activerend arbeidsmarktbeleid.

Nederland zou de ambitie moeten hebben om de meest inclusieve arbeidsmarkt van Europa te willen worden, waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen. Daarvoor is nodig dat de weg naar werk wordt vereenvoudigd, meer uren werken lonend wordt gemaakt door een vereenvoudiging van het ingewikkelde toeslagen- en uitkeringssysteem en van-werk-naar-werk wordt gefaciliteerd met een (inkomens)voorziening. Ook zou er wat de ABU betreft geïnvesteerd moeten worden in activerend arbeidsmarktbeleid, met een stevige rol voor publiek-private samenwerking. Met een arbeidsmarktinfrastructuur met één publiek loket met een geharmoniseerd instrumentarium en daarin een centrale rol voor private partijen, zoals uitzenders, kunnen meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk worden geholpen.

6. Zorg voor regie op arbeidsmigratie en kom met een richtinggevende visie

Het is belangrijk om te beseffen dat we het op de arbeidsmarkt simpelweg niet redden met alleen de inwoners van ons land. Dit is geen nationaal, maar een Europees probleem. De behoeften aan arbeidsmigranten zal in de toekomst alleen maar toenemen. Terwijl in ons land een politiek taboe rust op arbeidsmigratie, is onder andere Duitsland allang gestart met het aantrekken van arbeidsmigranten. Wij vragen u vooral om een toekomstvisie op arbeidsmigratie. Een visie die uitgaat van een brede welvaartsbenadering, waarbij zowel de arbeidsmarktkrapte als ook de maatschappelijke gevolgen van arbeidsmigratie worden meegenomen.

De ABU is niet blind voor de kwetsbare positie van arbeidsmigranten. Zij moeten kunnen rekenen op eerlijk loon, goede arbeidsomstandigheden en fatsoenlijke huisvesting. Daarbij ligt een belangrijke verantwoordelijkheid voor uitzenders (en andere werkgevers) én opdrachtgevers. De ABU staat achter de adviezen van de commissie-Roemer. Ook hierin neemt de ABU zijn verantwoordelijkheid en wordt door de ABU en zijn leden sterk ingezet op kwaliteit, onder meer met ons masterplan *Van goed naar beter*. Om malafide ondernemers aan te pakken, is ook meer en betere handhaving door publieke toezichthouders noodzakelijk.